

UDC 81'25=030=161.2=581(083)

**SYNTACTIC TRANSFORMATIONS
IN THE UKRAINIAN-CHINESE TRANSLATION
OF NORMATIVE AND TECHNICAL DOCUMENTATION**

A. Tulupova

Master's degree student

at the Department of the Far East and Southeast Asia Languages and Literatures
Educational and Scientific Institute of Philology
of Taras Shevchenko National University of Kyiv
14, Taras Shevchenko blvd., Kyiv, Ukraine, 01601
tulupovaanastasia716@gmail.com

T. Vechorynska

Ph.D in Comparative Literature

Associate Professor

at the Department of the Far East and Southeast Asia Languages and Literatures
Educational and Scientific Institute of Philology
of Taras Shevchenko National University of Kyiv
14, Taras Shevchenko blvd., Kyiv, Ukraine, 01601
t.vechorynska@gmail.com

Today's globalized world requires translation services in many areas of human life. The translation of normative and technical documentation is no exception, as technical translation services are in great demand. Spheres of construction, office work, business involve translators to translate normative and technical documents. In the field of Chinese and Ukrainian languages, this translation is an integral part of the activities of Chinese companies, which are expanding the boundaries of their activities and doing business in Ukraine. In this case, Chinese company needs to operate according to the laws and regulations of Ukraine. The translation of normative and technical documentation is designed to overcome problems and misunderstandings and establish good relationship between the two countries.

It is obvious that the translation based on equivalence and adequacy requires knowledge of the syntax of the Chinese and Ukrainian languages. At the same time, such translation has to consider the syntactic aspects of normative and technical documentation. Therefore, the translation of normative and technical documentation will be carried out according to the rules of syntax and logic. The importance of syntax in the field of Chinese grammar has been emphasized by Chinese linguists Li Jinxi and Gao Mingkai.

This article focuses on the translation of normative and technical documentation from Ukrainian into Chinese. Chinese linguist Ma Qinghua conducted research in the field of syntactic transformations, which are described in his work "Practical Translation Course".

The work studies peculiarities of English-Chinese translation and syntactic transformations applied. To our knowledge there are no other findings of Ukrainian or foreign linguists who have thoroughly researched the peculiarities of the syntactic constructions in Ukrainian-Chinese technical translation. Therefore, the aim of this paper is to study the use of syntactic transformations in translation from the Ukrainian language. The paper provides detailed explanations, justifications, and examples of the following transformations: order change, division of the sentence with punctuation, word-to-sentence transformation, sentence combination, sentence reduction, state change, and antonymous translation.

Keywords: Ukrainian-Chinese translation, syntactic transformations, syntax, grammar, technical translation, normative and technical documentation.

СИНТАКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У РАЗІ УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ НОРМАТИВНО-ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

А. І. Тулунова, Т. В. Вечоринська

Сучасний глобалізований світ вимагає послуг із перекладу у багатьох сферах життя людини. Не є винятком і переклад нормативно-технічної документації, адже послуги технічного перекладу користуються дуже широким попитом. Сфери будівництва, діловодства, бізнесу залучають перекладачів для здійснення перекладу нормативно-технічних документів. У площині китайської та української мов цей переклад є невіддільною частиною діяльності компаній, наприклад, китайських, котрі розширюють кордони своєї діяльності та ведуть бізнес в Україні. У такому разі для китайської компанії є важливим ведення діяльності саме за законами та нормами України. Переклад нормативно-технічної документації покликаний подолати проблеми та непорозуміння і налагодити зв'язки між двома країнами.

Очевидним є той факт, що для здійснення перекладу на засадах еквівалентності та адекватності потрібні як знання особливостей синтаксису китайської та української мов, так і врахування синтаксичних аспектів саме нормативно-технічної документації. Тому переклад нормативно-технічної документації здійснюватиметься за законами синтаксису та логіки. Важливість синтаксису у царині китайської граматики неодноразово підкреслювалася китайськими вченими Лі Цзіньсі та Гао Мінкаєм.

У центрі уваги нашої статті – переклад нормативно-технічної документації з української мови китайською, матеріалом для дослідження вибрано Державні будівельні норми України, Державний стандарт України та Порядок застосування кошторисних норм та нормативів з ціноутворення у разі визначення вартості будівництва. Для аналізу синтаксичних трансформацій застосовано систему китайського дослідника Ма Цінхуа, висвітлену у його праці “Практичний курс перекладу”, що описує особливості перекладу з англійської мови на китайську. Натепер нам не відомі праці вітчизняних чи то зарубіжних дослідників, які б ґрунтовно висвітлювали особливості передачі синтаксичних конструкцій у технічному перекладі мовної пари українська–китайська. Отже, метою нашої роботи є дослідження використання синтаксичних трансформацій під час перекладу з української мови. У роботі наводяться детальні пояснення, обґрунтування та приклади таких трансформацій, як: заміна порядку, членування речень за допомогою знаків пунктуації, трансформація слів у речення, об'єднання речень, скорочення речень, зміна стану та антонімічний переклад.

Ключові слова: українсько-китайський переклад, синтаксичні трансформації, синтаксис, граMATика, технічний переклад, нормативно-технічна документація.

Нормативно-технічним документом (НТД) називають документ, котрий встановлює вимоги до об'єктів стандартизації. Дотримання та виконання його вимог є обов'язковим у відповідних сферах. Його розробка відбувається лише у встановленому порядку, а наприкінці він проходить затвердження компетентним органом. Такі документи також можна назвати результатом робіт зі стандартизації. Таким чином, до нормативно-технічних документів належать стандарти, технічні вимоги, керівні нормативні документи.

У нормативно-технічних документах використаний особливий тип фахової мови, що притаманний саме такому виду документів. Підставами для ствердження цього факту є позиція А. Міщенко, котрий наголошує на особливостях терміна "фахова мова", а саме те, що він позначає всі форми вербальної та невербальної комунікації за фахом у рамках певної наукової чи технічної галузі [Mishchenko 2013, 163]. І. Павлюк акцентує на тому, що фахова мова являє собою варіант загальноживаної мови, котрий застосовується у заздалегідь визначеній сфері діяльності з метою порозуміння між спеціалістами цієї сфери та управляє термінологією [Pavliuk 2012, 324]. Таким чином, фахова мова нормативно-технічних документів буде відрізнятися своїми індивідуальними поняттями, термінами та формулюванням. У перекладі з української мови китайською слід зважати на дві системи фахових мов, тобто систему української та китайської фахових мов, уникати дослівного перекладу та вдаватися до перекладацьких трансформацій, аби мова документації була звичною для іншомовного реципієнта.

Беззаперечним є той факт, що синтаксис української та китайської мов суттєво відрізняється. М. Гінзбург виділяє такі особливості синтаксису української мови:

– по-перше, українській мові властива така риса, як дієслівність, це означає, що в центрі висловлювання перебуває саме дія, а не предмет. Центром речення є безпосередня дія, котра виражена дієсловом. З цього випливає така закономірність, що найчастіше логічний наголос падає не на підмет, а на присудок;

– по-друге, активні конструкції в українській мові займають першість у вживанні проти пасивних структур. Відповідно до синтаксису української мови можна виокремити три види синтаксичних структур:

1) активна конструкція, де дія представлена присудком, причому ця дія спрямована на об'єкт, котрий своєю чергою виступає додатком у реченні;

2) зворотна конструкція, де і суб'єктом, і об'єктом дії виступає підмет. За словами М. Гінзбурга, також до таких зворотних конструкцій відносять взаємодію;

3) пасивна конструкція, де підметом у реченні виступає об'єкт, на котрий спрямована дія, а присудок описує цю дію;

– третьою характерною особливістю синтаксису української мови є те, що дієслова на "-ся" правильно вживати лише як зворотні (наприклад, "підписується Додаткова Угода до Договору"). Тобто це закінчення вказує на те, що описаний дієсловом процес є самочинним (ніби автоматичним).

Як уже було зазначено, для української мови більш характерні активні конструкції, причому в пасивних конструкціях також наявний підмет. Залежно від наявності чи відсутності виконавця дії формулюють пасивні конструкції

з трьох чи двох компонентів. Відповідно до форми присудка також виділяють пасивні конструкції, де наявні дієслова пасивного стану на “-ся”, та пасивні конструкції з дієприкметниками доконаного виду. Трикомпонентні пасивні конструкції будуються таким чином, що в конструкції з дієсловом на “-ся” логічний суб’єкт за змістом означає виконавця дії, але виражений в орудному відмінку та виконує функцію додатка. Наприклад, “Об’єкт проектується інститутом”. Можна побачити, що такі конструкції неприродні для синтаксису української мови. Відповідно, під час перекладу не слід сліпо копіювати структуру тексту оригіналу, її краще замінювати конструкціями, котрі притаманні тій чи іншій мові перекладу [Hinzburh 2008, 26–28].

Сун Сяолі та Ван Сінь у праці “Language Transformation in Interpretation Between Chinese and English” у розділі про паратаксис китайської мови порівнюють її з бамбуком, адже часто вона складається з окремих невеликих речень, котрі поєднані внутрішньою семантикою чи логічними відношеннями [Song Xiaoli Wang Xin 2019, 6]. Тому під час перекладу китайською мовою слід враховувати ці особливості та опускати велику кількість сполучників чи інших граматичних поєднувальних слів, котрі наявні в українській мові.

Сун Сяолі та Ван Сінь виокремлюють особливість синтаксису китайської мови, а саме наявність топіка: “Chinese is described as a topic prominent language, because it is the topic not the subject that plays a prominent role in Chinese sentence structure” [Song Xiaoli Wang Xin 2019, 7]. Таким чином, саме топік, а не підмет відіграє ключову роль у реченні. Топік – це повідомлення, котре мовець хоче донести до реципієнта. У китайській мові компоненти, котрі стоять перед присудком, можуть бути топіком або ж підметом. Тому не важливо, чи наявний у реченні підмет чи ні (воно часто може бути безособовим), а топік у реченні присутній завжди.

Прикладом може слугувати таке речення: “准备这批货物，需要半个月的时间”. Його перша частина “готувати цю партію товару” є топіком, а “потрібно половину місяця” слугує описом до топіка, тому переклад наступного речення українською мовою звучатиме таким чином: “Для підготовки цієї партії товару потрібно пів місяця”. У цьому прикладі простежується вищезгадана особливість китайського речення – відсутність поєднувальних слів, паратаксис. Тому під час перекладу речення з української китайською мовою слід визначити підмет та вдатися до використання топіка у реченні за необхідності. Водночас потрібно звертати увагу на необхідність формування структури “підмет–присудок”.

В українській мові означення стоїть після означуваного слова, проте у синтаксисі китайської мови означення чи обставина навпаки передує означуваному слову. Тому перекладачу слід пам’ятати про базову структуру китайського речення: підмет–присудок–додаток, а під час перекладу поширених обставин членувати їх на менші частини.

У перекладі такої нормативно-технічної документації з української мови китайською ми будемо досліджувати наявність синтаксичних трансформацій. Для визначення поняття синтаксичних трансформацій слід звернутися до історичного складника. Так, у теорії перекладу цей термін було запозичено з трансформаційної/генеративної граматики, у цій сфері працював Н. Хомський. Якщо говорити про генеративну граматику, то це поняття спочатку

означало п'ять типів трансформаційних правил. Це були типи операцій, за допомогою яких можна було перетворити основні елементи на другорядні: взаємна заміна компонентів (пермутація), опущення компонентів, додавання компонентів, переміщення компонентів (перестановка) та заміна компонентів (субституція). [Harbovskiy 2007, 35].

Варто зазначити, що серед синтаксичних трансформацій В. Комісаров виділяє дослівний переклад (синтаксичні уподібнення), членування речення, об'єднання речення, заміну порядку слів, заміну членів речення та заміну типів синтаксичного зв'язку. Дослівний переклад ще називають нульовою трансформацією, під час застосування такої трансформації синтаксичну структуру вихідної мови замінюють аналогічною структурою мови перекладу. Тому можна зробити висновок, що синтаксичне уподібнення можна використовувати лише в тому разі, коли в обох мовах присутні паралельні синтаксичні структури [Komysarov 1990, 152].

Слід взяти до уваги такі синтаксичні трансформації, виділені українським дослідником І. Гарником, як [Harnuk 2001, 38]:

- *заміна частин мови;*
- *заміна членів речення;*
- *заміна типу речення;*
- *синтаксичні перестановки;*
- *членування речень;*
- *об'єднання речень.*

Китайський дослідник Ма Цінхуа у праці “Практичний курс перекладу” [Ma Qinhua 2010, 81–103] досліджує синтаксичні трансформації в англо-китайському перекладі. Однак ця система синтаксичних трансформацій варта уваги, тому що вона розроблена саме китайським лінгвістом. Четвертий розділ праці Ма Цінхуа присвячений перекладацьким трансформаціям, серед яких дослідник виділяє такі сім синтаксичних трансформацій під час перекладу з англійської китайською мовою, як:

- *зміна порядку елементів у реченні (换序译法 huanxi yifa);*
- *розділення речення за допомогою знаків пунктуації (断句译法 duanju yifa);*
- *перетворення слів на окремі речення (转句译法 zhuanju yifa);*
- *об'єднання речень (合句译法 heju yifa);*
- *скорочення речень (до форми обставини чи означення) (缩句译法 suoju yifa);*
- *зміна стану (转态译法 zhuantai yifa);*
- *антонімічний переклад (正反译法 zhengfan yifa).*

Перша трансформація, котру він виокремлює, – зміна порядку елементів у реченні (换序译法 huanxi yifa), котра є результатом значних розбіжностей у синтаксисі англійської та китайської мов та полягає у зміні послідовності елементів [Ma Qinhua 2010, 81]. Метою такої синтаксичної трансформації є досягнення читабельності та милозвучності тексту перекладу. Ма Цінхуа також наводить приклад використання такої трансформації на практиці:

It's good you're so considerate.
你想得这样周到是很好的。

Також автор наголошує на тому, як не слід здійснювати переклад, а саме дослівно, без використання трансформацій: 这是很好的你想得这样周到。

За словами автора, під час перекладу з англійської китайською мовою використано синтаксичну трансформацію зміни порядку, а саме зміну порядку головної та підрядної частин речення.

У разі перекладу нормативно-технічної документації з української мови китайською також можна відзначити використання цієї трансформації. Приклад № 1 взято з ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 (乌克兰国家标准 *wukelan guojia biao zhun* Б Д.1.1-7:2013) [DSTU B D.1.1-7:2013, 8]:

6.3. У складі ціни пропозиції за рішенням замовника претендент може врахувати кошти на відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням додаткових робіт (збір вихідних даних, підготовка передпроектних матеріалів тощо).

6.3. 经过业主的许可, 投标人||在议价中可以考虑与进行额外工程有关的赔偿费用 (例如收集原始数据、筹备项目前期的材料等) .

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію зміни порядку, де поширене означення, котре виражене дієприкметниковим зворотом і розташоване після означуваного слова в мові оригіналу, займає позицію перед означуваним словом у реченні перекладу.

Приклад № 2 взятий з ДБН В.1.2-15:2009 (国家建筑标准В.1.2-15:2009) Мости та труби Навантаження і впливи [DBN V.1.2-15:2009, 60]. Аббревіатура ДБН є скороченням від назви цього технічного нормативу “державно-будівельні норми”. Для аналізу взято речення з додатка Л (обов'язкового):

Л.2.3. Фундаментальним критерієм виникнення згинально-крутильного флатера балки жорсткості є нерівність, коли частота крутильних коливань балки менша за частоту згинальних коливань балки.

Л.2.3. 当梁柱弯振动频率少于扭振动频率时, 导致强度梁柱弯扭颤振的基本准则||是不等式。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію зміни порядку, де частина речення, що являла собою підрядну частину в оригіналі та стояла у постпозиції, стоїть на початку речення перекладу.

Приклад № 3 взятий з того ж ДБН В.1.2-15:2009 Мости та труби. Навантаження і впливи [DBN V.1.2-15:2009, 61]:

Л.2.4 Критичну швидкість вітру V_{CG} , за якої може виникнути коливання типу галопа, для тіл зі співвідношенням розмірів не більше ніж 1 до 3 допускається знаходити за формулою:

(формула)

Л.2.4 为尺寸比||不超过1:3的物体, 能引起跳动之类振动的临界风速 V_{CG} 允许按照以下公式可以获取:

(公式)

Коментар: Відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію зміни порядку, де частина речення, що не являла собою підрядну частину в оригіналі та стояла у постпозиції, стоїть на початку речення перекладу та формує речення з підрядним мети (за правилами китайської граматики (目的复句 *mudi fujū*)).

Другою трансформацією, котру виокремлює Ма Цінхуа, є членування речення за допомогою знаків пунктуації (断句译法 *duanju yifa*) [Ma Qinhua 2010, 85]. Речення англійської мови є довгими та складними, що

не характерно для речень китайської мови. Таку особливість слід відзначити і щодо речень українською мовою. Тому у разі перекладу китайською слід ділити речення знаками пунктуації на менші частини, аби вони ставали легшими для сприйняття:

It is very easy to bring some books from the bookstores and libraries, but to learn the knowledge in the books and put the knowledge into practice is by no means an easy job.

从书店和图书馆带一些书回来是轻而易举的。然而，从书中学得知识并把这些知识运用到实践中去就决不是那么简单的事情。

Ма Цінхуа зазначає, що вищезазначене речення перекладено з використанням синтаксичної трансформації членування складносурядного речення з вираженням рівнозначності (拆开并列句 *chaikai binglieju*).

Приклад № 4 взятий з ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 [DSTU В D.1.1-7:2013, 10]:

7.6. Вартість повторної експертизи визначається із застосуванням коефіцієнта від 0,1 до 0,7, який встановлюють, виходячи з питомої ваги кошторисної вартості робіт зі зміни проектних рішень.

7.6. 确定重新鉴定成本时，应当取等于自0.1至0.7的系数。应当根据改变设计方案的预算成本比重确定该系数。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію розділення речення за допомогою знаків пунктуації задля полегшення сприйняття інформації іншомовним реципієнтом. Варто зазначити, що підрядну частину речення оригіналу трансформовано у самостійне речення у перекладі.

Третя синтаксична трансформація, котру виділяє Ма Цінхуа, – трансформація слів у речення (转句译法 *zhuanju yifa*) [Ma Qinhua 2010, 89]. Він наголошує на тому, що в англійській мові лексеми, котрі перебувають у складі обставини чи означення, несуть значне смислове навантаження. Тому слід перекладати певні словосполучення (навіть слова) окремими реченнями.

Nixon was greatly impressed by Stassen's firm handshake.

史塔生紧紧和他握手，尼克松对这一点印象很深刻。

Речення трансформовано за законами логіки, де окремо виділено виконавця дії (逻辑主诸转句 *luoji zhuzhu zhuanju*).

Автор наголошує на різниці трансформації розділення речення знаками пунктуації та трансформації слів у речення. Таким чином, перша полягає у перетворенні підрядної частини речення на головну, а друга – у трансформації окремих слів у речення чи його частини.

Приклад № 5 взято з ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 [DSTU В D.1.1-7:2013, 8]:

6.1. При цьому заробітна плата обчислюється, виходячи з величини, яку проектна організація планує отримати на об'єкті будівництва, з урахуванням рекомендованого на поточний рік рівня середньомісячної заробітної плати у будівельній галузі.

6.1. 在这种情况下，应当基于企业在施工项目打算获得的资金而分发工资，并且应当考虑当年在施工领域建议平均月薪的水平。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію перетворення окремих слів на цілі частини речення: “при цьому” було трансформовано у відокремлювану обставину “在这种情况下”.

Приклад № 6 також взято з ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 [DSTU B D.1.1-7:2013, 8]:
6.3. У разі складання договірної ціни на проєктні роботи вартість зазначених робіт включається до зведеного кошторису окремими рядками.

6.3. 当对于设计工程制定议价时，综合预算||应当以单列的形式来包括上述工程的成本。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію перетворення лексем у частини речення, “у разі складання договірної ціни” було трансформовано у відокремлювану обставину часу, де також можна виділити окремий присудок.

Приклад № 7 взято з ДБН В.1.2-15:2009 Мости та труби. Навантаження і впливи [DBN V.1.2-15:2009, 60]:

Л.2.3 Критична швидкість вітру за згинально-крутильного флатеру залежить від двох основних характеристик балки частоти крутильних та частоти згинальних коливань.

Л.2.3 当弯扭颤振时，梁柱的临界风速||取决于弯振动频率和扭振动频率的两个主要参数。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію перетворення слів на окремі частини речення, “у разі згинально-крутильного флатеру...” було трансформовано у відокремлювану обставину часу, котра своєю чергою утворена за допомогою конструкції 当...时.

Четверта синтаксична трансформація, котру виділяє Ма Цінхуа, – об’єднання речень у разі перекладу (合句译法 *heju yifa*) [Ma Qinhua 2010, 92]. Автор наголошує на тому, що таку синтаксичну трансформацію можна використовувати для перекладу розмовного мовлення, тому що такі речення короткі. У праці наведений приклад такого явища:

The young man was very miserable. He had no money about him. All his savings had been stole.

这个年轻人很惨，已落到了身无分文的地步，因为他所有的积蓄被偷走了。

Коментар: синтаксис нормативно-технічних документів українською мовою доволі складний, речення поширені, складні та ускладнені, тому немає потреби їх ще більше ускладнювати, застосовуючи трансформацію об’єднання речень. Як влучно зазначив Ма Цінхуа, цю трансформацію доцільно використовувати для перекладу усного мовлення.

П’ятою трансформацією, котру виокремлює Ма Цінхуа, є скорочення речень (缩句译法 *suojü yifa*) [Ma Qinhua 2010, 96]. Вона полягає у тому, що згідно із законами логіки та традиціями мови частина одного речення стає складовою частиною іншого речення. Зазвичай згідно з контекстом відносно другорядне речення трансформується під час перекладу у складову частину більш вагомого за змістовим наповненням речення. У разі застосування такої трансформації переклад зводиться до формування означень та обставин у складі речення перекладу. Наприклад:

It was April 1945. The Second World War was coming to an end.

1945年4月，第二次世界大战已接近尾声。

Таким чином, ціле речення стало обставиною часу (缩为状语 *suowei zhuangyu*).

Ма Цінхуа також зазначає, що синтаксична трансформація скорочення речень більш характерна саме для китайсько-англійського перекладу, адже англійській мові притаманні більш поширені речення.

Коментар: такого роду трансформації не наявні у перекладі нормативно-технічної документації з огляду на той факт, що в нормативних документах українською мовою відсутні короткі речення, котрі вказують на час чи місце, де відбувалась дія. Таким чином, відпадає потреба трансформувати такі речення у частини речення у вигляді відокремлюваних обставини чи означення.

Шостою синтаксичною трансформацією, котру виділяє Ма Цінхуа, є зміна стану (转态译法 *zhuantai yifa*) [Ma Qinhua 2010, 98]. Ця трансформація полягає у тому, що пасивний стан речення оригіналу трансформовано в активний чи навпаки. На відміну від китайської мови, в англійській мові більш поширений пасивний стан у письмовому чи усному мовленні. Наприклад:

She hadn't been told Bette's other name, or she'd forgotten it.

人家没告诉过她蓓蒂姓什么，要不然也许是地忘了。

Наведено яскравий приклад трансформації пасивного стану у реченні оригіналу в активний стан у реченні перекладу. Однак автор також залишає ремарку, що у китайській мові також наявні речення пасивного стану, причому слід уникати надмірного використання “被”, а відповідно до контексту замінювати його на “受”, “为”, “由”, “获”. Як зазначав М. Гінзбург, синтаксису української мови більше притаманний активний стан речень.

Приклад № 8 взято з ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 [DSTU B D.1.1-7:2013, 8]:

6.2 Ціна пропозиції претендента, визначеного виконавцем проектно-випробувальних робіт, є договірною ціною.

6.2 投标人的投标价格||, 由设计勘察工程的执行人确定, 成为合同价格。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію зміни стану, згідно з якою активний стан (виражений дієприкметником в українській мові) було трансформовано у пасивний з використанням прийменника 由 у разі перекладу китайською мовою, про що й наголошував дослідник.

Приклад № 9 взято з ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 [DSTU B D.1.1-7:2013, 9]:

6.4. Остаточне рішення приймається у встановленому законодавством порядку.

6.4. 最终决策||按照法律既定程序而通过。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано синтаксичну трансформацію зміни стану, а саме з пасивного стану в активний. Пасивний стан у мові оригіналу виражений двокомпонентною структурою з дієсловом недоконаного виду пасивного стану на “-ся”.

Остання, сьома, трансформація, котру виокремлює Ма Цінхуа, – антонімічний переклад (正反译法 *zhengfan yifa*) [Ma Qinhua 2010, 101]. Ця синтаксична трансформація полягає в тому, що смисл, що стверджується, під час перекладу трансформовано у заперечення. Наприклад:

Do you know why she is always trying to avoid you?

你知道她为什么老是不想见到你?

Таким чином, ми бачимо, що у реченні перекладу фігурує заперечення з 不: 不想见到.

Приклад № 10 взято з ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 [DSTU B D.1.1-7:2013, 8]:

6.1.1. Для проектування об'єктів будівництва, що здійснюється із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, кредитів, наданих під державні гарантії, кошторисний прибуток може становити до 8 %.

6.1.1. 如果在设计施工项目中使用预算资金、国有和市政企业资金、机构和组织的资金、国家担保贷款，预算利润||不得超过8 %。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію антонімічного перекладу. “Становити до 8 %” перекладено за допомогою синтаксичної трансформації антонімічного перекладу, переклад буде такий “不得超过8 %”.

Також варто звернути увагу на приклади речень з використанням декількох синтаксичних трансформацій. Нижче наведено приклад № 11 з нормативно-технічного документа “Порядок застосування кошторисних норм та нормативів з ціноутворення при визначенні вартості будівництва” [Poriadok zastosuvannia koshtorysnykh norm ta normatyviv z tsinoutvorennia pry vyznachenni vartosti budivnytstva 2021, 1]:

4. Формування, розроблення та затвердження кошторисних норм та нормативів з ціноутворення у будівництві для обчислення вартості будівництва об'єктів, що будуються із залученням бюджетних коштів, коштів державних і комунальних підприємств, установ та організацій, кредитів, наданих під державні гарантії, здійснюються Міністерством розвитку громад та територій України.

4. 如果计算用预算资金、国家和市政企业、事业单位和团体的资金以及国家担保的贷款来建设项目的成本，乌克兰社区和领土发展部||应当制定并批准施工领域中的预算合同价格。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію зміни порядку, підрядна частина в реченні оригіналу стоїть після головної, а в реченні перекладу навпаки: підрядне умови стоїть на початку речення. Речення такого типу в китайській мові називається складнопідрядним реченням з вираженням умовних зв'язків (条件复句 *tiaojian fuju*). Під час перекладу також використано синтаксичну трансформацію зміни стану, а саме з пасивного стану в активний, що й притаманно синтаксису китайської мови.

Приклад № 12 взято з того ж ДСТУ [DSTU B D.1.1-7:2013, 9]:

6.4. Розбіжності, що виникають між замовником і проектною організацією в період формування договірної ціни і взаєморозрахунків за обсяги виконаних робіт, розглядаються розпорядниками коштів, а у разі необхідності центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері будівництва, містобудування та архітектури.

6.4. 在制定报价、完成工程互相结算的过程中，当业主与设计院出现的分歧时，应当由资金调度者协调。如有必要，保证国策制定和在施工、城市计划、建筑领域实现国策的中央执行机构||应当协调该分歧。

Коментар: відповідно до класифікації Ма Цінхуа у вищенаведеному реченні використано трансформацію розділення речення за допомогою знаків пунктуації, а також синтаксичну трансформацію зміни стану, а саме з пасивного стану в активний. Пасивний стан у реченні оригіналу виражений дієсловом на “-ся”, а виконавця дії виражено іменником в орудному відмінку.

Отже, після аналізу Державних будівельних норм України, Державного стандарту України та Порядку застосування кошторисних норм та нормативів з ціноутворення при визначенні вартості будівництва можна зробити висновок щодо використання синтаксичних трансформацій відповідно до класифікації Ма Цінхуа. Таким чином, використано всі зазначені синтаксичні трансформації, окрім скорочення (缩句译法 *suoju yifa*) та об'єднання речень (合句译法 *heju yifa*). Трансформація скорочення не відбувається через те, що речення нормативно-правових документів є важливими за своїм смисловим навантаженням, тому вони не стають обставиною чи означенням у складі одного більш головного речення. Трансформація об'єднання не наявна, адже речення складні та поширені за своєю природою, існує більше тенденція до їх спрощення, ніж до ускладнення, чим і є трансформація об'єднання. Під час українсько-китайського перекладу нормативно-технічних документів використано трансформації: зміни порядку елементів у реченні (换序译法 *huanxu yifa*); розділення речення за допомогою знаків пунктуації (断句译法 *duanju yifa*); перетворення слів на окремі речення (转句译法 *zhuanju yifa*); зміни стану (转态译法 *zhuantai yifa*); антонімічного перекладу (正反译法 *zhengfa yifa*).

ЛІТЕРАТУРА

Гарбовский Н. К. Теория перевода. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 2004. 544 с.

Гарник І. В. Типологія перекладацьких трансформацій : навчально-методична розробка на базі англійської мови. Київ : МІЛП, 2001.

Гінзбург М. Д. Синтаксичні конструкції у фахових текстах : практичні висновки з рекомендацій мовознавців. *Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка"*. 2008. № 620. С. 26–32.

ДБН В.1.2-15:2009 "Мости та труби. Навантаження і впливи".

ДСТУ Б Д.1.1-7:2013 "Правила визначення вартості проектних робіт та експертизи проектів будівництва".

Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Москва : Высш. шк., 1990. 253 с.

Міщенко А. Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2013. 448 с.

Павлюк І. Б. Провідні характеристики фахових мов. *Проблеми семантики слова, речення, тексту*. Вид. центр КНЛУ. 2012. № 28. С. 322–329.

Порядок застосування кошторисних норм та нормативів з ціноутворення при визначенні вартості будівництва.

冯庆华. 实用翻译教程. 上海外语教育出版社. 2010(2). 791页.

Song Xiaoli, Wang Xin. Transformation in Interpretation Between Chinese and English. *CSCanada Cross-Cultural Communication Language*. 2019. Vol. 15. No. 3. P. 6–9.

REFERENCES

Harbovskiy N. K. (2004), *Teoriya perevoda*. Moskva: Yzd-vo Mosk. un-ta, 544 s. (In Russian).

Harnyk I. V. (2001), *Typolohiia perekkladatskykh transformatsii: Navchalno-metodychna rozrobka na bazi anhliiskoi movy*. Kyiv: MILP (In Ukrainian).

Hinzburh M. D. (2008), Syntaksychni konstruksii u fakhovykh tekstakh: praktychni vysnovky z rekomendatsii movoznavtsiv. *Visnyk Nats. un-tu "Lvivska politekhnika"*. No. 620, pp. 26–32 (In Ukrainian)

DBN V.1.2-15:2009 "Mosty ta truby. Navantazhennia i vplyvy" (In Ukrainian).

DSTU B D.1.1-7:2013 "Pravyla vyznachennia vartosti proektnykh robot ta ekspertyzy proektiv budivnytstva" (In Ukrainian).

Komyssarov V. N. (1990), *Teoryia perevoda (lynhvystycheskye aspekty)*. Moskva: Vyssh. shk., 253 s. (In Russian).

Mishchenko A. L. (2013), *Linhvistyka fakhovykh mov ta suchasna model naukovo-tekhnichnoho perekladu*. Vinnytsia: Nova Knyha, 448 s. (In Ukrainian).

Pavliuk I. B. (2012), *Providni kharakterystyky fakhovykh mov. Problemy semantyky slova, rechennia, tekstu*. Vyd. tsentr KNLU. No. 28, pp. 322–329 (In Ukrainian).

Poriadok zastosuvannia koshtorysnykh norm ta normatyviv z tsinoutvorennia pry vyznachenni vartosti budivnytstva (In Ukrainian).

冯庆华. 2010(2), 实用翻译教程. 上海外语教育出版社. 791页.

Song Xiaoli, Wang Xin. (2019), Transformation in Interpretation Between Chinese and English. *CSCanada Cross-Cultural Communication Language*. Vol. 15. No. 3. pp. 6–9.

Стаття надійшла до редакції 08.02.2022